

Feitenkaart fastfood & de voedselomgeving

Deze feitenkaart beschrijft de consumptie van fastfood in relatie tot de voedselomgeving onder volwassenen (18 t/m 64 jaar) in regio Rotterdam-Rijnmond.

Fastfood en de voedselomgeving

Er zijn de afgelopen decennia steeds meer Nederlanders met overgewicht, obesitas en voedingsgerelateerde chronische ziekten^{1,2}. Deze toename hangt onder meer samen met het voedingspatroon¹. Een groot deel van de Nederlanders voldoet niet aan de voedingsrichtlijnen van de Schijf van Vijf¹. Een grote groep mensen krijgt te veel energie binnen en eet te veel vet en suiker¹.

Wat mensen eten, hangt bovendien sterk samen met hun sociaaleconomische status¹. Onder groepen met een lagere sociaaleconomische status komen overgewicht, obesitas en voedingsgerelateerde chronische ziekten vaker voor^{1,2}. Zo hebben in Rotterdamse buurten met een lagere sociale score meer bewoners overgewicht en obesitas³.

Bovendien kenmerken deze wijken zich door een groter aanbod aan fastfoodgelegenheden en de grootste toename van het aantal fastfoodlocaties in de afgelopen jaren³.

Het is aannemelijk dat de aanwezigheid van veel fastfoodlocaties het lastiger maakt voor bewoners van deze wijken om gezonde keuzes te maken: wat mensen eten lijkt namelijk sterk beïnvloed te worden door de voedselomgeving^{1,2,4}. Aanpassingen in de voedselomgeving zouden dan ook kunnen helpen bij de bestrijding van overgewicht en obesitas^{1,3}.

Gezondheidsmonitor

In deze feitenkaart zijn gegevens gebruikt van de Gezondheidsmonitor volwassenen. In de vragenlijst voor volwassenen van 18 t/m 64 jaar zijn een aantal vragen over fastfood opgenomen. De data zijn verzameld in het najaar van 2020. Door de coronaperiode was veel horeca in die tijd (deels) gesloten, afhalen/laten bezorgen was meestal wel mogelijk. Dit kan de uitkomsten in deze feitenkaart beïnvloed hebben.

Auteur

Anne Hoekstra, met dank aan Gea Schouten, Onderzoek en Business Intelligence Gemeente Rotterdam. Fotografie: Peter Schmidt, Vormgevers Team Beeld.

Datum

17-4-2023

Meer informatie

Deze feitenkaart is te vinden op [Gezondheidinkaart.nl](https://gezondheidinkaart.nl).

Vragen over deze feitenkaart mailt u naar gezondheidsmonitor@rotterdam.nl.

GGD
Rotterdam-
Rijnmond

Fastfood

Hoe vaak eten volwassenen fastfood?

Een kwart van de volwassenen in de regio (25%) eet op 2 of meer dagen per week fastfood (tabel 1). Ruim 10% van de volwassenen in de regio eet op 1 of meerdere dagen per week een maaltijd van een fastfood-restaurant of snackbar (tabel 2).

Tabel 1. Fastfoodconsumptie (aantal dagen per week) onder volwassenen (18-64 jaar) in regio Rotterdam-Rijnmond, 2020

Aantal dagen	%
Op < 1 dag	39%
Op 1 dag	36%
Op 2 dagen	16%
Op 3 dagen	5%
Op 4 dagen	2%
Op 5 dagen	< 1%
Op 6 dagen	< 1%
Dagelijks	< 1%
Totaal	100%

Aantal respondenten vragen fastfoodconsumptie:

Rotterdam: 8.087

Overige regiogemeenten: 9.013

Totaal: 17.100

Aantal respondenten vragen maaltijd van een fastfoodrestaurant of snackbar:

Rotterdam: 7.959

Overige regiogemeenten: 8.854

Totaal: 16.813

Fastfood:

Friet, gefrituurde snack, hamburger, pizza, shoarma of kebab.

Tabel 2. Maaltijd van fastfoodrestaurant of snackbar (aantal dagen per week) onder volwassenen (18-64 jaar) in regio Rotterdam-Rijnmond, 2020

Aantal dagen	%
Op < 1 dag	89%
Op 1 dag	6%
Op 2 dagen	2%
Op 3 dagen	2%
Op 4 dagen	< 1%
Op 5 dagen	< 1%
Op 6 dagen	< 1%
Dagelijks	< 1%
Totaal	100%

Regionale verschillen

Tabel 3 en figuur 1 laten de fastfoodconsumptie zien voor Rotterdam en de overige regiogemeenten. Het beeld is wisselend. Rotterdamse volwassenen eten iets vaker niet of op minder dan 1 dag per week fastfood dan in de overige regiogemeenten. Maar het aandeel dat op 4 tot 6 dagen per week fastfood eet is in Rotterdam hoger vergeleken met de regiogemeenten.

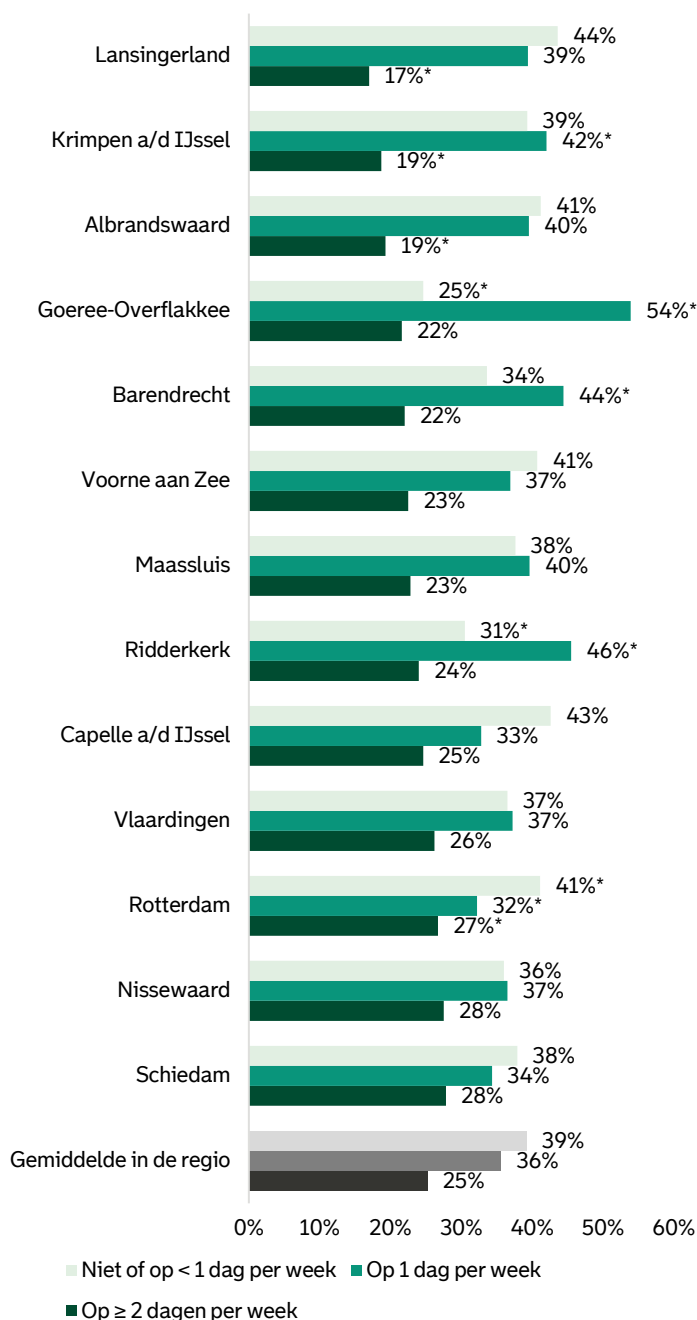
In Lansingerland, Albrandswaard en Krimpen a/d IJssel eten volwassenen minder vaak (op ≥ 2 dagen per week) fastfood dan gemiddeld in de regio.

Tabel 3. Percentage volwassenen (18-64 jaar) dat fastfood eet in Rotterdam en de overige regiogemeenten, 2020

Gemeente	Rotterdam	Overige regiogemeenten
Op < 1 dag per week	41%*	37%*
Op 1-3 dagen per week	54%*	61%*
Op 4-6 dagen per week	4,2%*	1,8%*
Dagelijks	0,7%	0,3%

*significant verschil ($p < 0,05$)

Figuur 1. Percentage volwassenen (18-64 jaar) dat fastfood eet per gemeente, 2020

*significant verschil ($p < 0,05$) t.o.v. het gemiddelde

Verschillen tussen Rotterdam en Amsterdam

In Amsterdam eten volwassenen vaker op minimaal 1 dag per week een maaltijd van een fastfoodrestaurant of snackbar (23%) dan in Rotterdam (14%) (tabel 4)¹.

Tabel 4. Percentage volwassenen (18-64 jaar) in de G4-steden Amsterdam en Rotterdam dat een maaltijd van een fastfoodrestaurant of snackbar eet, 2020

G4 stad	Rotterdam	Amsterdam
Op ≤ 2 dagen per week	96%*	93%*
Op ≥ 1 dag per week	14%*	23%*
Op ≥ 5 dagen per week	1,2%*	2,5%*

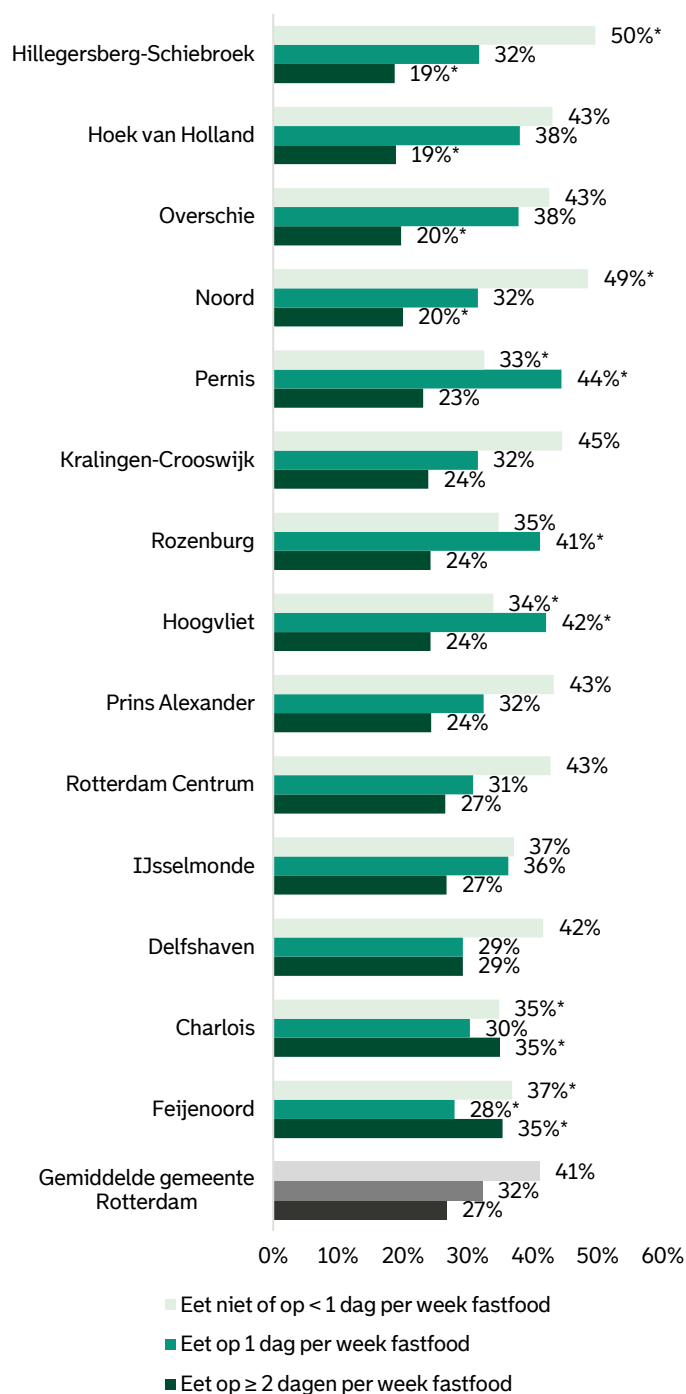
*significant verschil ($p < 0,05$)

Fastfoodconsumptie in Rotterdam

In Hillegersberg-Schiebroek en Noord is het aandeel volwassenen dat niet of op minder dan 1 dag per week fastfood eet groter dan gemiddeld in de stad (figuur 2). Het aandeel volwassenen dat op minimaal 2 dagen per week fastfood eet is groter in Feijenoord en Charlois dan gemiddeld in Rotterdam.

¹ Verschillende factoren kunnen van invloed zijn geweest op dit grote verschil tussen Amsterdam en Rotterdam. In de vragenlijst voor Rotterdamse respondenten is vooraf aan de vraag hoeveel dagen per week respondenten een 'maaltijd van een fastfoodrestaurant of snackbar' eten, ook de vraag gesteld hoeveel dagen per week zij 'friet, gefrituurde snack, hamburger, pizza, sharma of kebab' eten. Deze vraag is niet gesteld aan Amsterdamse respondenten. Daarnaast was in januari 2020 het aantal horecavestigingen (zowel logiesverstrekkende als eet- en drinkgelegenheden) in Amsterdam (7,6 duizend) meer dan twee keer zo hoog als in Rotterdam (3,0 duizend).

Figuur 2. Percentage volwassenen (18-64 jaar) dat fastfood eet per gebied in Rotterdam, 2020

*significant verschil ($p < 0,05$) t.o.v. het gemiddelde

Wie eet het vaakst fastfood?

Mannen eten vaker fastfood dan vrouwen, en jongvolwassenen (t/m 23 jaar) vaker dan volwassenen van 24 jaar of ouder. Ook volwassenen met een migratieachtergrond eten vaker fastfood dan gemiddeld (tabel 5).

Tabel 5. Percentage volwassenen (18-64 jaar) in de regio dat fastfood eet naar achtergrondkenmerken, 2020

Achtergrond-kenmerk	Eet niet of op < 1 dag per week fastfood	Eet op 1 dag per week fastfood	Eet op ≥ 2 dagen per week fastfood
Geslacht			
Man	33%*	38%*	29%*
Vrouw	45%*	33%*	22%*
Leeftijd			
18-23 jaar	26%*	35%	40%*
24-64 jaar	41%*	36%	23%*
Migratie-achtergrond			
Geen (Nederland)	39%	42%*	19%*
Marokko	30%*	23%*	47%*
Turkije	30%*	24%*	46%*
Suriname	39%	29%*	32%*
Nederlandse Cariben	34%	25%*	41%*

*significant verschil ($p < 0,05$) bij meer dan 2 groepen is getoetst t.o.v. het gemiddelde

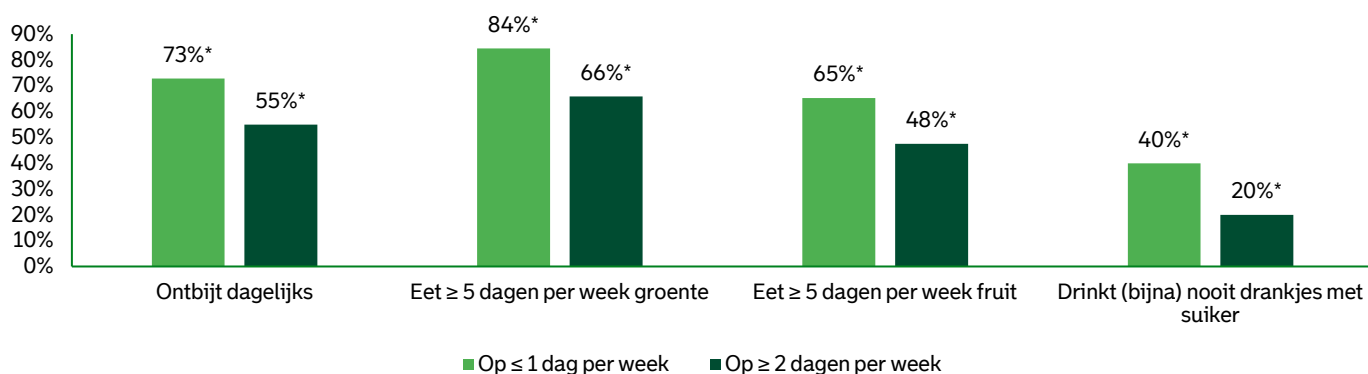
Volwassenen die moeite hebben met rondkomen eten vaker op minimaal 2 dagen per week fastfood dan volwassenen die hier geen moeite mee hebben. Volwassenen met een hbo- of wo-opleidingsniveau eten minder vaak fastfood dan gemiddeld (tabel 6).

Tabel 6. Percentage volwassenen (18-64 jaar) in de regio dat fastfood eet naar sociaaleconomische kenmerken, 2020

Sociaal-economisch kenmerk	Eet niet of op < 1 dag per week fastfood	Eet op 1 dag per week fastfood	Eet op ≥ 2 dagen per week fastfood
Huishoud-inkomen			
Laagste twee kwintielen ²	40%	29%*	31%*
Hoogste drie kwintielen	39%	39%*	21%*
Rondkomen met inkomen			
Moeite met rondkomen	40%	28%*	32%*
Geen moeite met rondkomen	40%	37%*	23%*
Opleiding			
Geen opleiding, lager onderwijs	44%	23%*	33%*
Lbo, mavo	40%	35%	25%
Mbo, havo, vwo	36%*	36%	28%*
Hbo, wo	43%*	38%*	20%*

*significant verschil ($p < 0,05$) bij meer dan 2 groepen is getoetst t.o.v. het gemiddelde

Figuur 3. Volwassenen (18-64 jaar) in de regio die op 2 of meer dagen per week fastfood eten hebben minder vaak gezonde eetgewoonten dan volwassenen die op maximaal 1 dag per week fastfood eten, 2020

*significant verschil ($p < 0,05$)

Samenhang met ongezondere eetgewoonten

Ongezondere eetgewoonten lijken samen te hangen (figuur 3). Volwassenen die op 2 of meer dagen fastfood eten, ontbijten minder vaak dagelijks, eten minder vaak groente en fruit en drinken vaker suikerhoudende drankjes dan volwassenen die maximaal 1 dag per week fastfood eten.

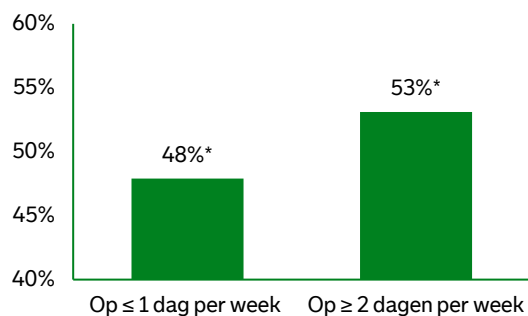

² Toelichting indeling in kwintielen: het besteedbaar inkomen gecorrigeerd voor verschillen in grootte en samenstelling van het huishouden. Een maat voor de welvaart van een huishouden

Samenhang met overgewicht

Volwassen die op minimaal 2 dagen per week fast-food eten hebben vaker overgewicht (een BMI hoger dan 25³) dan volwassenen die op maximaal 1 dag per week fastfood eten (figuur 4).

Figuur 4. Percentage volwassenen (18-64 jaar) met overgewicht (BMI 25 of hoger) naar fastfoodconsumptie, 2020

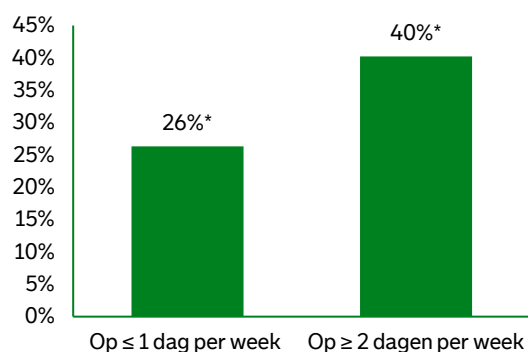

*significant verschil ($p < 0,05$)

Samenhang met wens om gezonder te gaan eten

Volwassenen die op minimaal 2 dagen per week fast-food eten, willen vaker gezonder gaan eten dan volwassenen die op maximaal 1 dag per week fastfood eten (figuur 5).

Figuur 5. Percentage volwassenen (18-64 jaar) dat gezonder wil eten naar fastfoodconsumptie, 2020

*significant verschil ($p < 0,05$)

De voedselomgeving

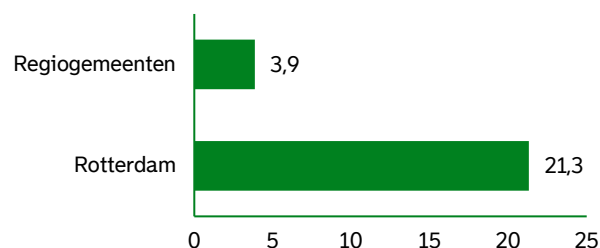
Bijna driekwart (74%) van de volwassenen in regio Rotterdam-Rijnmond heeft minstens 1 cafetaria binnen 700 meter afstand van huis (over de autoweg).

Let op:

De cijfers over de voedselomgeving zijn berekend vanuit verrijkingsdata van het CBS. Dit betekent dat deze cijfers geen absolute weergave geven van het feitelijke aantal cafetaria's, maar een gemiddelde laten zien op basis van de scores van deelnemende respondenten.

Binnen de stad Rotterdam heeft iets meer dan driekwart (77%) van de volwassenen minstens 1 cafetaria binnen 500 meter van huis. Ter vergelijking: in de overige regiogemeenten geldt dit voor 44% van de volwassenen.

Figuur 6. Het gemiddelde aantal cafetaria's binnen 1 km over de autoweg in Rotterdam en de overige regiogemeenten, 18-64 jaar, 2020

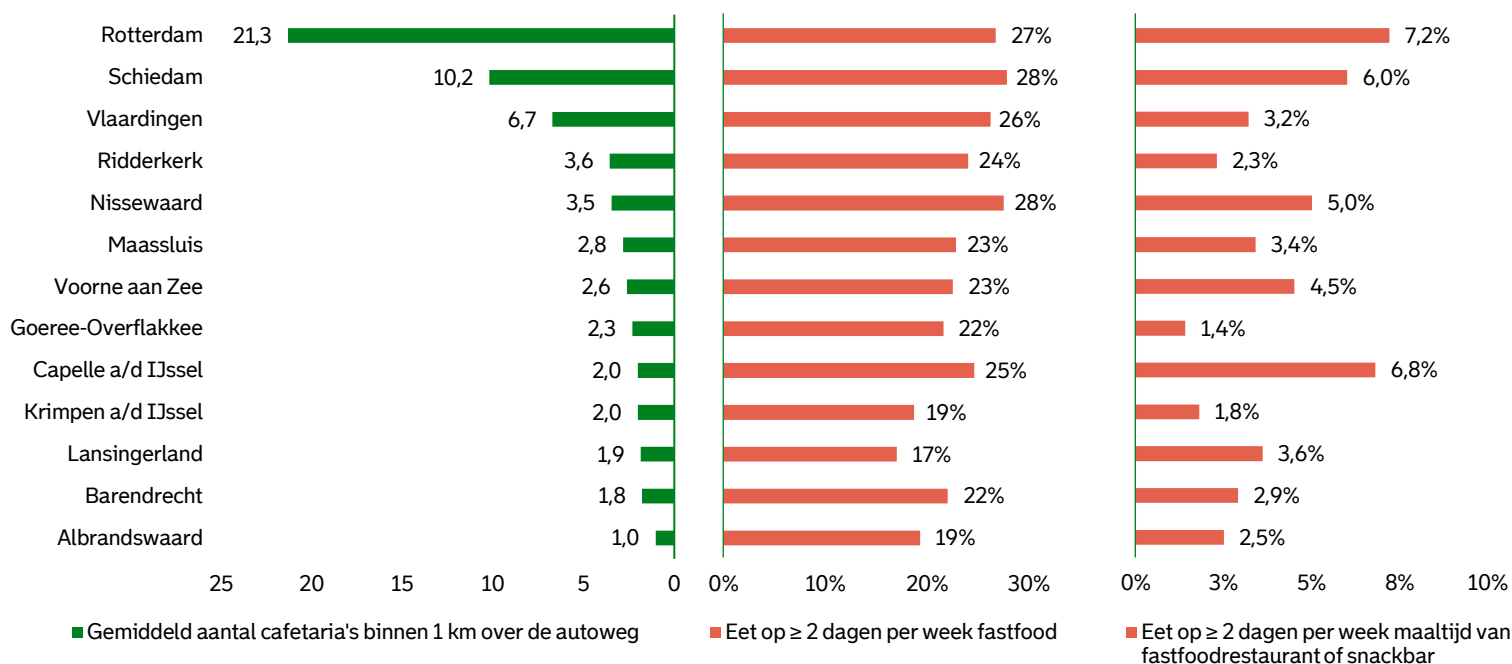

Het gemiddelde aantal cafetaria's binnen 1 km (over de autoweg) is het hoogst in de gemeenten Rotterdam, Schiedam en Vlaardingen, en het laagst in de gemeenten Albrandswaard, Barendrecht en Lansingerland (figuur 7). Binnen de stad Rotterdam is dit aantal het hoogst in Rotterdam Centrum, Noord en Delfshaven, en het laagst in Pernis, Hoogvliet en IJsselmonde (figuur 8).

³ Het BMI is berekend aan de hand van lengte en gewicht zoals ingevuld door de respondent

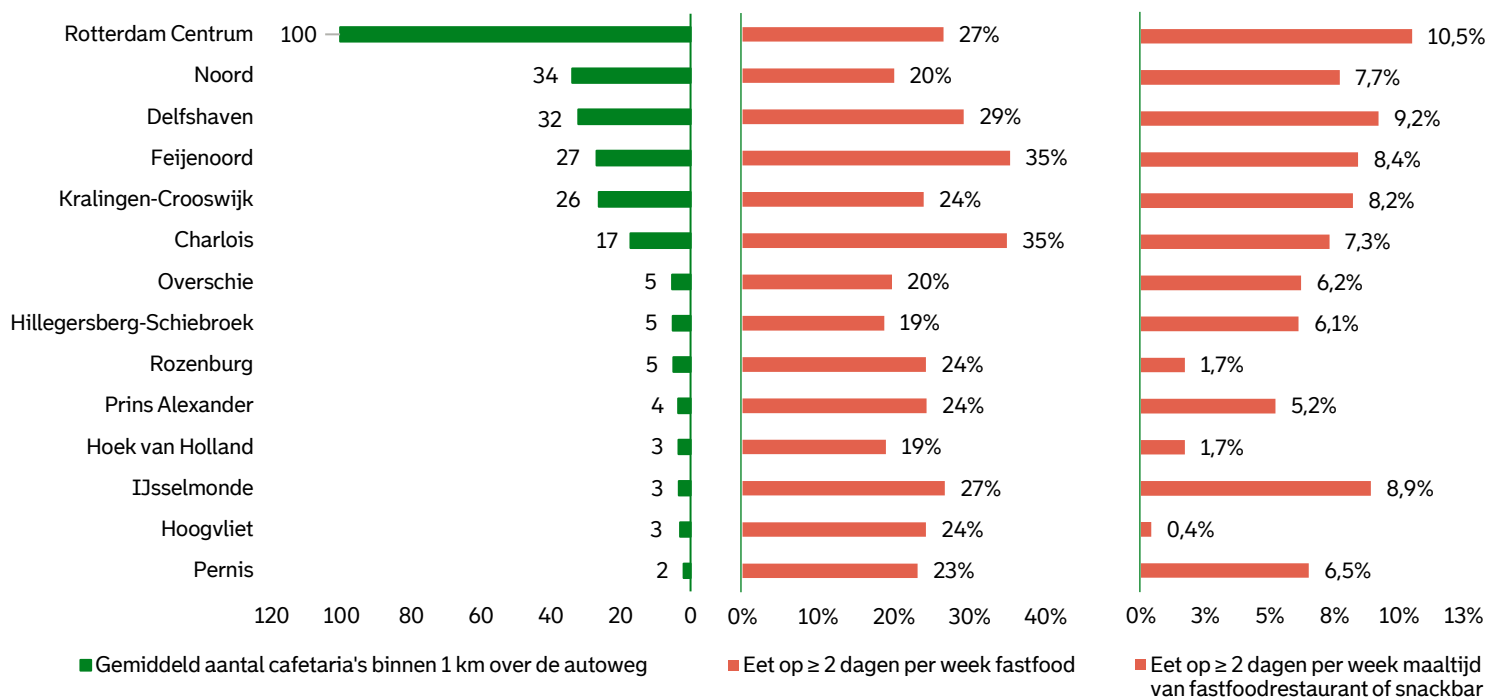
Figuur 7 en 8 tonen de samenhang tussen het gemiddelde aantal cafetaria's (binnen 1 km over de autoweg) en de fastfoodconsumptie (bij een fastfoodrestaurant of snackbar). Er is zowel op individueel niveau als op gebiedsniveau geen duidelijk verband zichtbaar op basis van de beschikbare data⁴.

Figuur 7. Het gemiddelde aantal cafetaria's binnen 1 km over de autoweg afgezet tegen het percentage volwassenen (18-64 jaar) dat op 2 of meer dagen per week fastfood/ een maaltijd van een fastfoodrestaurant of snackbar eet per gemeente, 2020

⁴ Merk op dat het uitblijven van een samenhang tussen de aanwezigheid van cafetaria's en de fastfoodconsumptie ook verklaard zou kunnen worden door gebruik van de beschikbare variabelen: zo zou in vervolgonderzoek idealiter gekeken worden naar het aantal cafetaria's binnen 1 km 'te voet' in plaats van 'over de autoweg'. Op dezelfde manier kunnen er meerdere factoren in het onderzoeksdesign/de metingen van invloed zijn geweest op de gevonden uitkomst. Enige voorzichtigheid is dus geboden bij het trekken van conclusies over deze samenhang.

Figuur 8. Het gemiddelde aantal cafetaria's binnen 1 km over de autoweg afgezet tegen het percentage volwassenen (18-64 jaar) dat op 2 of meer dagen per week fastfood/ een maaltijd van een fastfoodrestaurant of snackbar eet per gebied in Rotterdam, 2020

De CityDeal

De CityDeal Gezonde en Duurzame Voedselomgeving is een initiatief dat zich richt op een gezondere en duurzamere voedselomgeving in 2030₆. Ook de stad Rotterdam maakt hier deel van uit.

Onderzoek naar de voedselomgeving in Rotterdam laat zien dat er tussen wijken verschillen bestaan₃. De CityDeal heeft als doel om het voedselaanbod overwegend gezond en duurzaam te maken, vooral in kwetsbare wijken₆.

Hoe zijn de vragen naar fastfood en de voedselomgeving gesteld in de Gezondheidsmonitor 2020?

- Hoeveel dagen in een gewone week eet u:
 - Friet, gefrituurde snack, hamburger, pizza, shoarma of kebab?
 - Een maaltijd van een fastfoodrestaurant of snackbar?

Minder dan 1x per week, 1 dag per week, 2 dagen per week, 3 dagen per week, 4 dagen per week, 5 dagen per week, 6 dagen per week, 7 dagen per week.

Bronnen en verwijzingen

1. Djojosoeparto SK, Kamphuis CBM, Vandevijvere S en Poelman MP, namens het JPI-HDHL Policy Evaluation Network. The Healthy Food Environment Policy Index (Food-EPI): Nederland. Een beoordeling van rijksoverheidsbeleid met betrekking tot de voedselomgeving in Nederland en beleidsaanbevelingen voor het creëren van een gezonde voedselomgeving. Utrecht, Universiteit Utrecht, 2020.
2. City Deal Voedsel op de Stedelijke Agenda (2021). Gemeentelijk instrumentarium voor een gezonde voedselomgeving. Geraadpleegd op 28 september 2022.
3. Molenberg, F., Beenackers, M., Mackenbach, JD., Burdorf, L., & Van Lenthe, F. (2019). *Is Rotterdam een fast-foodparadijs? De voedselomgeving van 2004 tot 2018*.
4. Black, C., Moon, G., & Baird, J. (2014). Dietary inequalities: what is the evidence for the effect of the neighbourhood food environment? *Health Place*, 27, 229-242. <https://doi.org/10.1016/j.healthplace.2013.09.015>
5. CBS (2020). Hoogste horecadichtheid in Zeeland in januari 2020. Geraadpleegd op 26 januari, 2023, via [Hoogste horecadichtheid in Zeeland in januari 2020 \(cbs.nl\)](https://www.cbs.nl/nl-nl/achtergrond/2020/04/hoogste-horecadichtheid-in-zeeland-in-januari-2020)
6. Staatscourant (2021, 10 november). City Deal Gezonde en Duurzame Voedselomgeving, Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Geraadpleegd op 20 maart, 2023, via [Publicatie-Staatscourant-CD-Gezonde-en-Duurzame-Voedselomgeving.pdf \(agendastad.nl\)](https://www.staatscourant.nl/documenten/2021/10/10/city-deal-gezonde-en-duurzame-voedselomgeving)

Gezondheidsmonitor volwassenen en ouderen 2020, GGD'en, CBS en RIVM.

Voor meer informatie over de uitvoering van de Gezondheidsmonitor 2020 zie: <https://gezondheidinklaar.nl/handlers/ballroom.ashx?function=download&id=485>